

Afzender

Expertisecentrum Privacy
5.1.2.e@politie.nl

Ontvanger(s)

5.1.2.e Team Onderzoek (COM PDC)
5.1.2.e, Team IV-experts
5.1.2.e, Team IV-experts
5.1.2.e (PO), Team
Onderzoek (COM PDC)
5.1.2.e Afdeling Innovatie en
Onderzoek (COM PDC)

heeft opmaak toegepast: Nederlands (standaard)

heeft opmaak toegepast: Nederlands (standaard)

heeft opmaak toegepast: Nederlands (standaard)

heeft opmaak toegepast: Nederlands (standaard)

Rubricering

Politie INTERN - Bedrijfsvoering

Datum

24 november 2025

Behandeld door

5.1.2.e
5.1.2.e, senior privacy
adviseur ECP,
5.1.2.e, senior privacy
adviseur ECP

Ons kenmerk

Definitief Memo rechtmatige
grondslag voor de
gegevensverwerkingen met de crisis
media monitoring en analyse tool?

Kopie aan

5.1.2.e, 5.1.2.e en
5.1.2.e

Uw kenmerk

n.v.t.

Bijlage(n)

n.v.t.

Onderwerp

Definitief advies over rechtmatige grondslag voor de gegevensverwerkingen met de crisis
media monitoring en analyse tool

Beste 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e 5.1.2.e en 5.1.2.e
2

Zoals jullie bekend zijn in dit dossier tot op heden 2 adviezen afgegeven door het ECP, namelijk op 3 april jl. (Bijlage 1) en onlangs op 21 juli (Bijlage 2). Daarnaast is er op (sub)vragen vanuit Communicatie per email advies uitgebracht op 7, 15 en 27 augustus jl. (Bijlage 3).

De uitkomst van beide adviezen was dat geen geldige grondslag (Wpg/AVG) kan worden gevonden voor de (voorgenomen) verwerking van persoons-/politiegegevens binnen deze (Sociale) Mediamonitoring Tool (hierna: tool).

Deze conclusie was (onder meer) gebaseerd op het gegeven dat de verwerkingsdoeleinden van de Media Monitoring tool - op basis van alle tot dan toe aangeleverde informatie - onvoldoende duidelijk zijn. Vervolgens heeft er recent in augustus een bespreking plaatsgevonden met mijn collega 5.1.2.e, waarbij allereerst is geprobeerd de verwerkingsdoeleinden van de tool helder in kaart te brengen en vast te stellen. Dat is gelukt met als resultaat een (eind)document met vastgestelde verwerkingsdoeleinden ("Sociale Media Monitoring verwerkingsdoeleinde") waarin ook de aanvullingen vanuit Communicatie door het ECP zijn verwerkt (Bijlage 4).

Bovendien heeft Communicatie aanvullende documenten toegezonden aan het ECP met de vraag deze in het eindadvies te willen betrekken. Het betreft het document "AVG en media-monitoring - gedachten en aantekeningen van 5.1.2.e" (Bijlage 5) en het document "Aanvulling privacy statement defensie" (Bijlage 6). Het eerste document betreft opmerkingen en aanvullingen van een collega binnen Communicatie met juridische kennis. Het tweede document betreft het privacy statement van het Ministerie van Defensie waarin als grondslagen voor de gegevensverwerking (Sociale)

mediamonitoring “taak van algemeen belang” en “gerechtvaardigd belang” zijn genoemd. Beide documenten zijn – voor zover relevant voor dit advies – in ons oordeel betrokken.

Samengevat concludeert het ECP dat de volgende (onoplosbare) knelpunten kunnen worden gesignaleerd in verband met de voorgenomen verwerking van persoonsgegevens en/of politiegegevens met de tool:

- ✓ Allereerst geldt dat de toepassing van de AVG enerzijds en de Richtlijn/Wpg anderzijds elkaar over en weer uitsluiten. Is de AVG van toepassing, dan kan de Richtlijn en daarmee de Wpg niet van toepassing zijn. Is de Richtlijn (en daarmee de Wpg) van toepassing, dan kan de AVG niet van toepassing zijn.¹
- ✓ Nemen we als uitgangspunt dat de AVG van toepassing is, omdat de voorgenomen verwerking met de tool geen betrekking zou hebben op ‘*de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid*’, dan ontstaat in het geval van sociale mediamonitoring de hieronder toegelichte en samengevatte paradox waaruit blijkt dat de AVG niet van toepassing *kán* zijn.

Toelichting paradox

Voor een geslaagd beroep op de AVG grondslag “taak van algemeen belang” (artikel 6 lid 1 sub e AVG) is een expliciete wettelijke bepaling nodig volgens artikel 6 lid 3 AVG. Het ligt voor de hand om hierbij een beroep te doen op de politietaak zoals neergelegd in artikel 3 Pw, omdat uit de formulering van het vastgestelde verwerkingsdoeleinde blijkt dat het uiteindelijke doel van de verwerking bestaat uit het waarborgen dat de politie haar taken goed kan uitvoeren. Het verwijzen naar de politietaak onder de AVG leidt tot een paradox, omdat het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van de in artikel 3 Pw bedoelde politietaak *in uitgangspunt*² nu juist de toepassing van de Wpg triggert. Dat sluit de toepassing van de AVG dus uit. Sociale mediamonitoring ten behoeve van crisiscommunicatie valt niet onder de in artikel 1 onderdeel a Wpg genoemde uitzonderingen waardoor de AVG wel van toepassing zou kunnen zijn.

Ook een beroep op de AVG grondslag “gerechtvaardigd belang” (artikel 6 lid 1 sub f AVG) zal niet slagen omdat de politie bij het uitvoeren van haar overheidstaken geen beroep kan doen op het gerechtvaardigd belang. Een algemeen (overheids)belang van de politie (*om het*

¹ Daarbij is het toepassingsgebied van de Wpg iets “breder” dan die van de Richtlijn omdat openbare ordehandhaving en hulpverlening ook onder de Wpg vallen. Dit leidt tot de voor juristen (onoplosbare) paradoxale situatie dat de Richtlijn in uitzonderlijke gevallen niet van toepassing lijkt te zijn, maar de Wpg evident wél, en tegelijkertijd de AVG omdat de Richtlijn niet van toepassing is. Dat is onmogelijk, omdat deze verwerkingsregimes elkaar over en weer uitsluiten.

² De Wpg is op grond van artikel 2 lid 1 Wpg van toepassing op de verwerking van politiegegevens (...). Artikel 1 onderdeel a van de Wpg bepaalt wanneer sprake is van een politiegegeven: “elk persoonsgegeven dat wordt verwerkt in het kader van de uitvoering van de politietaak, bedoeld in de artikelen 3 en 4 van de Politiewet 2012, met uitzondering van:

- de uitvoering van wettelijke voorschriften anders dan de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften;

- de bij of krachtens de Vreemdelingenwet 2000 opgedragen taken, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onderdeel i, onder 1 en artikel 4, eerste lid, onderdeel f, van de Politiewet 2012;” Alleen de hier genoemde uitzonderingen betreffen gegevensverwerkingen in het kader van de politietaak die niet onder de Wpg, maar onder de AVG vallen. Het spreekt voor zich dat bij Mediamonitoring de voorgenomen gegevensverwerking in het kader van de politietaak (artikel 3Pw) niet onder deze uitzondering(en) valt en dus de Wpg daarop van toepassing is en niet de AVG. Is de Wpg van toepassing, dan sluit dit (zoals aangegeven) toepassing van de AVG uit (Zie in dat verband artikel 2 lid 2 sub d AVG).

vertrouwen van burgers in de politie te blijven behouden om de goede uitvoering van wettelijke politietaken te waarborgen) sluit het gerechtvaardigd belang namelijk uit.

- ✓ Gelet op het uiteindelijke vastgestelde en geformuleerde verwerkingsdoel van de voorgenomen verwerking met de tool ligt het méér voor de hand dat de Wpg als uitgangspunt wordt genomen. Maar ook onder het toepassingsbereik van de Wpg is sprake van praktische bezwaren. Zo stuit toepassing van de Wpg op het praktische bezwaar dat politiegegevens alleen mogen worden verwerkt door ambtenaren van politie die belast zijn met de uitvoering van de politietaken en daartoe zijn geautoriseerd. Dat zou betekenen dat collega's van Communicatie executief zouden moeten worden aangesteld, of dat sociale mediamonitoringswerkzaamheden door andere executieve collega's ten behoeve van Communicatie worden uitgevoerd.³ Verder is relevant dat slechts een *beperkte inbreuk* zou mogen worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen met de beoogde tool.

Al deze (knel)punten zullen hieronder (onder punt 2. (Juridische) analyse en knelpunten) uitgebreid worden toegelicht.

De (helaas teleurstellende) uitkomst is daarom dat - ook op basis van de in **Bijlage 4** gedefinieerde verwerkingsdoeleinden van de tool en alle aanvullende informatie - de conclusie is dat niet kan worden vastgesteld dat een rechtmatige gegevensverwerking (AVG/Wpg) mogelijk is.

Wél zou kunnen worden nagedacht over een alternatieve oplossing zoals het afnemen van een (commerciële) dienst waarbij alleen op geaggregeerd niveau sentimenten aan de politie ter beschikking worden gesteld, zodat géén sprake zou zijn van persoons-/politiegegevens. Een andere mogelijke oplossingsrichting is dat, ervan uitgaande dat de Wpg van toepassing is op de beoogde gegevensverwerkingen met de tool, de collega's van Communicatie die politiegegevens zullen verwerken executief worden aangesteld. Dat kan bijvoorbeeld in de vorm van executief specifieke inzet. Een eventueel alternatief is dat andere, al executief aangestelde collega's deze gegevens ten behoeve van Communicatie verwerken en aggregeren. Bij de gegevensverwerkingen met de tool mag in elk geval slechts een beperkte inbreuk worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Welke maatregelen moeten worden genomen om deze inbreuk zo beperkt mogelijk te houden kan te zijner tijd worden beoordeeld.

Op de volgende pagina's volgt ter informatie een meer uitgebreide juridische analyse op basis waarvan wij ons advies hebben gebaseerd.

³ Volgens artikel 6 lid 2 Wpg worden politiegegevens in beginsel slechts verwerkt door ambtenaren van politie (zoals bedoeld in artikel 1 onderdeel k Wpg) die zijn belast met de uitvoering van de in artikel 3 en 4 Pw bedoelde taken, die daartoe door de werkingsverantwoordelijke zijn geautoriseerd en voor zover de autorisatie strekt. Volgens artikel 2 Pw bestaan twee soorten (vrijwillige) ambtenaren van politie (of de Rijksrecherche): zij die zijn aangesteld voor de uitvoering van de politietaken, en zij die zijn aangesteld voor de uitvoering van technische, administratieve en andere taken ten dienste van de politie. Artikel 2c van het Besluit algemene rechtspositie politie bepaalt wanneer een ambtenaar mag worden aangesteld voor de uitvoering van de politietaken, namelijk slechts na het voltooien van een door de minister aangewezen politieopleiding. Zie de Regeling vaststelling LFNP voor de LFNP-functies onderverdeeld naar de domeinen leiding, uitvoering en ondersteuning.

1. (Onderzoeks)vraag

De hoofdvraag in dit dossier is of de politie beschikt over een grondslag voor de rechtmatige verwerking van persoonsgegevens en/of politiegegevens met de te verwerven tool.

2. (Juridische) analyse en knelpuntenPersoonsgegevens en/of politiegegevens?

Vooropgesteld wordt dat de gegevens die met de te verwerven tool zullen worden verwerkt – zowel de naam en het e-mailadres van media analisten van de politie en namen van (publieke) figuren⁴ en/of “stakeholders” in de sociale media evenals de sociale media berichten zelf – kwalificeren als persoonsgegevens in de zin van artikel 4 lid 1 Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) en/of politiegegevens in de zin van artikel 1 onderdeel a van de Wet politiegegevens (Wpg) gelezen in samenhang met artikel 3 van de Politiewet (Pw). Ik volsta in dat verband met een verwijzing naar het op 15 augustus per e-mail verstrekte (deel)advies (zie **Bijlage 3**) van mijn collega **5.1.2.e** waarin dit uitvoerig is uitgewerkt.

Voor een goed begrip van dit eindadvies is met name ook relevant dat de inhoud van een social media bericht – waarvan op voorhand onbekend is waar, wanneer en door wie het bericht is geplaatst – in uitgangspunt zal kwalificeren als een persoonsgegeven. Aan de hand van een voorbeeld van een kort social media bericht van/namens onze korpschef is in de email van 15 augustus uitgelegd hoe en waarom dit bericht kwalificeert als persoonsgegeven.

De vervolgvraag die beantwoord zal moeten worden is dan ook of een geldige verwerkingsgrondslag voor de politie bestaat om deze persoonsgegevens en/of politiegegevens rechtmatig te mogen verwerken met de beoogde tool.

Verwerkingsdoeleinde(n)

In het onderling afgestemde (eind)document “Sociale Media Monitoring verwerkingsdoeleinde” is het volgende verwerkingsdoeleinde voor de inzet van de tool gedefinieerd en toegelicht:

“Met de verwerking van persoonsgegevens middels (sociale) media-analyse (via een mediamonitoringtool) monitoring en de daaropvolgende crisiscommunicatie wordt beoogd dat de maatschappij de politie gedurende een crisissituatie vertrouwt en beschouwt als het gezag, zodat de politie de aan haar toebedeelde wettelijke taken in de maatschappij effectief kan uitvoeren. “

Daarbij is toegelicht dat tijdens grote incidenten, openbare ordeverstoringen, grote geplande evenementen (met de potentie om te escaleren), vermissingen waar politie-inzet zichtbaar is, media-analyse wordt ingezet om te luisteren wat zich in de buitenwereld afspeelt en hierop aan te sluiten met (crisis)communicatie.

Kort samengevat komt het erop neer dat (Sociale) mediamonitoring wordt ingezet ten behoeve van crisiscommunicatie die uiteindelijk als doel heeft om ervoor te zorgen dat burgers vertrouwen blijven houden in de politie, zodat de politie haar taken effectief kan uitvoeren. Dit doeleinde is voldoende welbepaald en uitdrukkelijk omschreven, zodat dit zal worden gebruikt als basis voor dit eindadvies over de rechtmatigheid van de beoogde verwerking.

Het gedefinieerde verwerkingsdoeleinde is bovendien relevant voor de vraag of de gegevensverwerkingen die voor dit verwerkingsdoeleinde plaatsvinden onder het toepassingsbereik van de AVG en/of de Wpg vallen, en de daaraan gerelateerde vervolgvraag of sprake is van een geldige verwerkingsgrondslag op grond van de AVG en/of een geldig verwerkingsdoeleinde op grond van de Wpg.

⁴ Zoals politici, bekende personen, etc.

Toepassingsgebied AVG en Wpg

Hoewel aan het toepassingsbereik van de AVG en Wpg ook in eerdere email-wisselingen aandacht is besteed, zal ik deze toepassingsgebieden hier omwille van de duidelijkheid, overzichtelijkheid en volledigheid nog kort schetsen.

Toepassingsgebied Wpg

De Wpg is van toepassing op verwerkingen door de politie wanneer persoonsgegevens door de politie worden verwerkt in het kader van de uitvoering van de in artikel 3 Pw genoemde politietaken (met uitzondering van de uitvoering van wettelijke voorschriften, tenzij het om de Wet Mulder gaat, en de uitvoering van de Vreemdelingenwet 2000 zoals ook toegelicht in voetnoot 2):

‘De politie heeft tot taak in ondergeschiktheid aan het bevoegd gezag en in overeenstemming met de geldende rechtsregels te zorgen voor de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde en het verlenen van hulp aan hen die deze behoeven’

Relevant is verder dat de Europese Richtlijn 2016/680/EU (de Richtlijn) in de Wpg is geïmplementeerd. De Richtlijn ziet op ‘de verwerking van persoonsgegevens door bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing of de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid’. Omdat de in artikel 3 Pw bedoelde politietaken zowel de daadwerkelijke handhaving van de rechtsorde (strafrechtelijk en openbare orde) als hulpverlening inhoudt, is het toepassingsgebied van de Wpg iets breder dan dat van de Richtlijn.

Toepassingsgebied AVG

De AVG is kortgezegd van toepassing op de verwerking van persoonsgegevens door de politie die binnen de werkingssfeer van het Unierecht vallen (met uitzondering van het gemeenschappelijk buitenlands- en veiligheidsbeleid van de Unie), tenzij de verwerking plaatsvindt ‘met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing of de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid’.

Dit betekent dat de AVG en de Richtlijn/Wpg elkaar over en weer uitsluiten. Is de AVG van toepassing, dan kan de Richtlijn niet van toepassing zijn. Is de Richtlijn en daarmee de Wpg van toepassing, dan kan de AVG niet van toepassing zijn.

De vervolgvraag is dan ook voor welk doel de politie de tool ten behoeve van crisiscommunicatie precies zal inzetten, zodat kan worden vastgesteld of de beoogde verwerking met de tool onder het toepassingsbereik van de AVG danwel de Wpg valt.

Tool ten behoeve van crisiscommunicatie: AVG of Wpg?

De door de politie beoogde inzet van de tool voor crisiscommunicatie - met als doel het zorgdragen voor (blijvend) vertrouwen van burgers in de politie, zodat de politie haar taken effectief kan uitvoeren - is naar de mening van het ECP redelijk ver verwijderd van het hierboven al toegelichte toepassingsbereik van de Richtlijn, namelijk “de voorkoming, het onderzoek, de opsporing of de vervolging van strafbare feiten” en de in artikel 3 Pw bedoelde politietaken⁵. Omdat de Richtlijn in dat

⁵ Het in **Bijlage 4** gedefinieerde verwerkingsdoeleinde van de verwerking van persoonsgegevens met de tool en de daaropvolgende crisiscommunicatie is “dat de maatschappij de politie gedurende een crisissituatie vertrouwt en beschouwt als het gezag, zodat de politie de aan haar toebedeelde wettelijke taken in de maatschappij effectief kan uitvoeren.” Dit is een “breed” verwerkingsdoel waarbij geldt dat bepaalde onderdelen van crisiscommunicatie vaak niet als politietaken in de zin van artikel 3 Pw zullen (kunnen) worden aangemerkt. Dit is toegelicht en uitgewerkt in het advies van 3 april 2025 jl. (**Bijlage 2**) Daar staat tegenover dat ook zou kunnen worden betoogd dat (een deel van) de beoogde verwerkingen met de tool uiteindelijk de goede uitvoering van de politietaken als doel hebben, waardoor deze specifieke verwerkingen wél plaatsvinden in het kader van de

geval niet van toepassing zou zijn, moet de AVG van toepassing zijn volgens artikel 2 lid 2 onderdeel d AVG. Immers, de AVG is van toepassing, tenzij de verwerking plaatsvindt *‘door de bevoegde autoriteiten met het oog op de voorkoming, het onderzoek, de opsporing en de vervolging van strafbare feiten of de tenuitvoerlegging van straffen, met inbegrip van de bescherming tegen en de voorkoming van gevaren voor de openbare veiligheid.’*

Daar staat tegenover dat ook zou kunnen worden betoogd dat (een deel van) de beoogde verwerkingen met de tool uiteindelijk de goede uitvoering van de politietaak als doel hebben, waardoor deze verwerkingen plaatsvinden in het kader van de uitvoering van de in artikel 3 Pw bedoelde (en hierboven beschreven) politietaak. Daarmee zou de Wpg alsnog van toepassing zijn, al leidt dit tot een paradoxale situatie waarbij de Richtlijn niet maar de Wpg wel van toepassing zou zijn, hetgeen een conflict oplevert tussen de AVG en de Wpg⁶. Dit paradoxale probleem kan helaas niet worden opgelost door juristen van de politie. Alleen de wetgever en de rechtspraak kunnen hier verandering in brengen of uitsluitel over geven. Praktisch gaan we daarom ervan uit dat wanneer de Wpg van toepassing is op een verwerking met een bepaald doeleinde, de AVG dat hoe dan ook niet is.

Verwerkingsgrondslag(en)

Verwerkingsgrondslag onder de AVG

Stel dat de AVG van toepassing is, dan is het vinden van een rechtsgrondslag zéér problematisch. De AVG kent zes rechtsgronden voor het verwerken van persoonsgegevens. Toestemming, het uitvoeren van een overeenkomst met de betrokkene, een wettelijke verplichting en het beschermen van vitale belangen van de betrokkenen gaan in dit geval niet op. Dat betekent dat alleen het uitvoeren van een publieke taak of het gerechtvaardigd belang een rechtsgrondslag zouden kunnen vormen voor de verwerkingen met de tool.

Taak van algemeen belang (artikel 6 lid 1 onderdeel e AVG)?

Een beroep op het uitvoeren van een publieke taak is problematisch, want er is geen specifieke publieke taak aan de politie gegeven om te zorgen voor het behouden van vertrouwen in de politie bij burgers met het oog op het goed kunnen uitvoeren van de politietaken. Voor een geslaagd beroep op artikel 6 lid 1 onderdeel e AVG is op grond van artikel 6 lid 3 AVG een expliciete wettelijke bepaling in lidstatelijk of Unierecht nodig. Het ligt voor de hand om hierbij een beroep te doen op de in artikel 3 Pw bedoelde politietaak, maar hierdoor ontstaat een paradoxale situatie omdat het verwerken van persoonsgegevens in het kader van de uitvoering van artikel 3 Pw in beginsel nu juist leidt tot toepassing van de Wpg en de AVG zichzelf uitsluit⁷ als er sprake is van toepassing van de Wpg/Richtlijn. De Wpg is namelijk van toepassing op verwerkingen in het kader van de uitvoering van de politietaak, met uitzondering van het uitvoeren van wettelijke voorschriften, anders dan Wet Mulder, en de bij of krachtens de Vreemdelingenwet opgedragen taken. Van deze uitzonderingen is in het geval van sociale mediamonitoring ten behoeve van crisiscommunicatie geen sprake. Het kan nooit zo zijn dat op dezelfde verwerking voor hetzelfde doeleinde zowel de AVG als de Wpg van toepassing zijn, aangezien deze verwerkingsregimes elkaar uitsluiten. Andere organisaties die bij het uitvoeren van hun publieke taken niet per se onder het toepassingsbereik van de Wpg vallen hebben hier geen last van. Dit probleem is dus redelijk uniek en inherent aan onze politieorganisatie.

Bovendien is het ECP niet bekend met enig ander relevant algemeen belang van de politie dat in de wet is vastgelegd (zoals artikel 6 lid 3 AVG vereist voor een beroep op het algemeen belang).

uitvoering van de in artikel 3 Pw bedoelde politietaak (zie hierna p.6) Dit leidt echter vervolgens tot een (onoplosbare) paradox. Bovendien is het de vraag of de politietaak niet eerder wordt *gefaciliteerd* in plaats van *uitgevoerd* (zie hierna p. 8).

⁶ Zie ook voetnoot 2: voor de daár genoemde uitzonderingen geldt dat sprake is van een politietaak die onder het toepassingsbereik van de AVG valt. Deze uitzonderingen zijn echter niet van toepassing op dit dossier.

⁷ Zie artikel 2 lid 2 sub d AVG

Gerechtvaardigd belang (artikel 6 lid 1 onderdeel f AVG)?

Een beroep op een gerechtvaardigd belang van de politie om het vertrouwen van burgers in de politie te blijven behouden om de goede uitvoering van de wettelijke bepaalde politietaken te waarborgen is evenzeer problematisch. Overweging 47 van de AVG bepaalt namelijk dat het aan de wetgever is om de rechtsgrond voor gegevensverwerkingen door overheidsinstanties te creëren. Daarom mogen overheidsinstanties bij het uitvoeren van hun overheidstaken geen beroep doen op artikel 6 lid 1 onderdeel f AVG. Een algemeen belang van een overheidsinstantie sluit het gerechtvaardigd belang dus uit.

Mogelijk kan nog worden beargumenteerd dat geen sprake is van de uitvoering van een overheidstaak, omdat het winnen van vertrouwen bij burgers geen overheidstaak is. Dit schuurt dan natuurlijk wel met het effect dat de politie daarmee probeert te bereiken: ervoor zorgen dat burgers de politie durven te benaderen om signalen af te geven en om ons als gezag te aanvaarden, oftewel dat de politie haar taken goed kan uitvoeren. Dat ligt dicht tegen de in artikel 3 Pw bedoelde politietaak aan, waardoor aangenomen moet worden dat sprake is van een overheidstaak. Ook het gerechtvaardigd belang zal daarom geen rechtsgrondslag kunnen vormen.

Vanuit Communicatie is nog gewezen op het privacy statement van het Ministerie van Defensie waarin voor (Sociale) Mediamonitoring het “gerechtvaardigd belang” en het “algemeen belang” als AVG grondslagen zijn genoemd. Het ECP heeft daarbij de volgende kanttekeningen:

- ✓ Het ministerie van Defensie is - net als andere ministeries - in veel opzichten onvergelijkbaar met de politie. Alleen de Kmar (en de Kustwacht) voeren politietaken uit. Dit betekent dat op het ministerie van Defensie hoofdzakelijk andere wettelijke grondslagen en verwerkingsregimes van toepassing zijn. Een privacy statement van het ministerie van Defensie kan dus nooit dienen als gezaghebbende bron voor een juridische onderbouwing voor de aanschaf door de politie van de beoogde tool.
- ✓ Voor de politie is bovendien niet inzichtelijk hoe dit privacy statement van het ministerie van Defensie precies tot stand is gekomen.
- ✓ Dat (Sociale) Mediamonitoring verwerkingen genoemd worden in het privacy statement van het ministerie van Defensie, betekent dat eerst is nagedacht over en beoordeeld of deze verwerkingen toelaatbaar zijn. Blijkbaar heeft het ministerie van Defensie geoordeeld dat voor (Sociale) Mediamonitoring onder andere het “gerechtvaardigd belang” als grondslag kan dienen. Dit wekt overigens verbazing omdat nu juist in de LIMC-affaire bij het ministerie van Defensie en de in dat verband verschenen rapporten uitermate kritisch is geoordeeld over een mogelijke geldige grondslag (waaronder het gerechtvaardigd belang) voor Mediamonitoring. Zie in dat verband ook **Bijlage 1**, p 5).

Verwerkingsgrondslag onder de WpgVerkrijging politiegegevens

Ervan uitgaande dat de Wpg van toepassing is op de beoogde verwerking (hetgeen uiteindelijk meer passend is dan de toepassing van de AVG, gelet op de goede uitvoering van de politietaak die met de verwerking zal worden gediend), is het in principe mogelijk om een grondslag te vinden voor het verwerken van politiegegevens in dat kader. Een voorwaarde hiervoor is dat de politie deze gegevens rechtmatig verkrijgt. De Wpg bepaalt namelijk niet wanneer politiegegevens rechtmatig worden verkregen, maar regelt slechts de verwerking hiervan.⁸

⁸ De verkrijging van politiegegevens, wat ook een verwerking van politiegegevens is, moet uiteraard net als alle andere verwerkingen voldoen aan de in artikel 3 Wpg genoemde eisen.

Verwerking politiegegevens

Het ligt naar de mening van het ECP voor de hand dat het tot de in artikel 8 Wpg bedoelde dagelijkse politietaken behoort om burgers gedurende een crisissituatie te voorzien in de benodigde informatie om hulp te verlenen aan hen die deze behoeven en/of verstoringen van de openbare orde te voorkomen.⁹ (Sociale) mediamonitoring ten behoeve van crisiscommunicatie zou daaronder kunnen vallen, maar het is de vraag of met het verwerkingsdoeleinde in kwestie niet eerder de dagelijkse politietaken worden *gefaciliteerd* in plaats van daadwerkelijk *uitgevoerd*. Door het verwerkingsdoeleinde nóg scherper te formuleren zou nauwer aangesloten kunnen worden bij de toepassing van de Wpg en artikel 8 Wpg.

De eventuele toepassing van de Wpg brengt bovendien nog enkele praktische moeilijkheden met zich mee. Politiegegevens mogen in beginsel alleen worden verwerkt door ambtenaren van politie die zijn belast met de uitvoering van de politietaken, en die daartoe door de verwerkingsverantwoordelijke zijn geautoriseerd. Dat zou betekenen dat de collega's van Communicatie die zich met deze werkzaamheden zullen bezighouden executief moeten worden aangesteld, bijvoorbeeld in de vorm van executief specifieke inzet.¹⁰ Een eventueel alternatief is dat andere, al executief aangestelde collega's deze gegevens ten behoeve van Communicatie verwerken en aggregeren.

Rechtmatige verkrijging van persoonsgegevens (politiegegevens)?

Het rechtsstatelijk legaliteitsbeginsel vereist dat voor een inbreuk op fundamentele rechten van burgers door de overheid een wettelijke grondslag moet zijn. Hoe groter de inbreuk, des te nauwkeuriger de grondslag in de wet moet zijn opgenomen. Ongeacht de toepassing van de AVG danwel de Wpg, mag - vanwege het gebrek aan een expliciete wettelijke grondslag om persoonsgegevens te verzamelen met het oog op het waarborgen van het vertrouwen in de politie - daarom sowieso slechts een *beperkte inbreuk* worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van burgers met de beoogde tool.

Dat betekent dat bij het uitvoeren van (Sociale) Mediamonitoring de inbreuk op de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen in alle gevallen¹¹ zo klein mogelijk moet worden gehouden. Om dit te waarborgen kan worden gedacht aan maatregelen zoals:

- Het verzamelen van sentimenten zonder dat deze direct herleidbaar zijn naar individuen;
- Het tijdig vernietigen van verzamelde informatie zodra de crisissituatie is geëindigd;
- Het niet delen van tot individuen herleidbare informatie met andere afdelingen dan Communicatie;
- Etc.

⁹ In de memorie van toelichting bij de Politiewet 1957 wordt over de hulpverlenende taak van de politie opgemerkt dat deze samenhangt met de opdracht van de politie om de rechtsorde te handhaven. Tevens wordt aangegeven dat onder de hulpverlenende taak verstaan wordt het verlenen van bijstand en raad aan het publiek, bijvoorbeeld het waarschuwen voor dreigende calamiteiten, het oplossen van noodsituaties waarin mens of dier zich bevinden of het verwijzen naar andere hulpverleners. Zie hiervoor *Kamerstukken II* 2006/07, 30 880, nr. 3, p. 45-46 en *Kamerstukken II* 1954/55, 3 525, nr. 3.

¹⁰ Volgens artikel 6 lid 2 Wpg worden politiegegevens in beginsel slechts verwerkt door ambtenaren van politie (zoals bedoeld in artikel 1 onderdeel k Wpg) die zijn belast met de uitvoering van de in artikel 3 en 4 Pw bedoelde taken, die daartoe door de verwerkingsverantwoordelijke zijn geautoriseerd en voor zover de autorisatie strekt. Volgens artikel 2 Pw bestaan twee soorten (vrijwillige) ambtenaren van politie (of de Rijksrecherche): zij die zijn aangesteld voor de uitvoering van de politietaken, en zij die zijn aangesteld voor de uitvoering van technische, administratieve en andere taken ten dienste van de politie. Artikel 2c van het Besluit algemene rechtspositie politie bepaalt wanneer een ambtenaar mag worden aangesteld voor de uitvoering van de politietaken, namelijk slechts na het voltooien van een door de minister aangewezen politieopleiding. Zie de Regeling vaststelling LFNP voor de LFNP-functies onderverdeeld naar de domeinen leiding, uitvoering en ondersteuning.

¹¹ Dus ongeacht of het om de uitvoering van artikel 3 Pw gaat of niet.

3. Conclusie en alternatieve oplossing

Al het voorgaande rechtvaardigt de conclusie dat het allereerst lastig is om vast te stellen welk verwerkingsregime (AVG of Wpg) van toepassing is op de door de politie beoogde verwerking met de tool. De politie is een unieke organisatie met een unieke politietaak die onder sectorspecifieke (complexe) wetgeving valt. Dat maakt de juridische discussie over de rechtmatige inzet van (sociale) mediamonitoring nóg complexer dan bij andere overheidsorganisaties. De juridische onderbouwing voor de inzet van (sociale) mediamonitoring bij andere (overheids)organisaties is daarom niet goed een op een te hanteren bij en/of over te nemen door de politie.

Het ligt in eerste instantie méér voor de hand dat de beoogde verwerking onder de AVG valt. In dat geval kan echter géén geldige verwerkingsgrondslag worden gevonden omdat:

1. de wettelijke taak waar de verwerking aan bijdraagt (artikel 3 Pw) een trigger is voor de toepassing van de Wpg, waarmee een paradoxale situatie ontstaat omdat de uitvoering van artikel 3 Pw in beginsel nu juist de toepassing van de AVG uitsluit en;
2. bij de uitvoering van overheidstaken geen beroep mag worden gedaan op het gerechtvaardigd belang;

De toepassing van de Wpg op de beoogde verwerking ligt in eerste instantie minder voor de hand, maar past uiteindelijk wel beter bij het verwerkingsdoeleinde dan de toepassing van de AVG. Daarnaast brengt de toepassing van de Wpg praktische moeilijkheden met zich mee, omdat in beginsel alleen executieve medewerkers politiegegevens mogen verwerken. Een oplossing voor dat laatste is dat de collega's van Communicatie die politiegegevens verwerken executief zullen moeten worden aangesteld in de vorm van executief specifieke inzet, of dat collega's die al executief zijn aangesteld deze verwerkingen ten behoeve van Communicatie uitvoeren. Bij de gegevensverkrijging middels de tool mag dan slechts een beperkte inbreuk worden gemaakt op de persoonlijke levenssfeer van burgers.

De pijnlijke eindconclusie die we gezamenlijk zullen moeten accepteren is dan ook dat de politie naar het oordeel van het ECP géén geldige grondslag heeft voor de beoogde verwerking met de tool. Afgezien van het ontbreken van een van een goede juridische onderbouwing van de beoogde verwerking met de tool, zijn er zowel vanuit de AVG als vanuit de Wpg ook de nodige juridische knelpunten benoemd in het advies van 3 april (zie **Bijlage 1**) die mogelijk leiden tot een aanzienlijk afbreukrisico voor de politie als de tool wordt aangeschaft. Wij raden dan ook aan de tool niet aan te schaffen, omdat het gebruik van een dergelijke tool niet aantoonbaar rechtmatig kan plaatsvinden.

Wél zou kunnen worden nagedacht over een alternatieve oplossing zoals het door de politie afnemen van een dienst waarbij alleen op geaggregeerd niveau sentimenten aan de politie ter beschikking worden gesteld en waarbij het dus niet mogelijk is om na te gaan van wie deze sentimenten afkomstig zijn. In dat geval kan sprake zijn van anonimiteit waardoor geen persoonsgegevens worden verwerkt, zodat de AVG noch de Wpg van toepassing zou zijn. Daarbij moet worden opgemerkt dat dit (uiteraard) lastig wordt, omdat het met omgekeerd zoeken mogelijk is om het originele sociale mediabericht te vinden. Vervolgens kan de identiteit van degene die het bericht heeft geplaatst alsnog worden vastgesteld en is dus geen sprake meer van anonimisering, en dus wel degelijk van politiegegevens. Ook speelt hierbij de vraag wat dan de rechtsgrondslag voor de dienstverlener is om persoonsgegevens te verzamelen en deze op geaggregeerd niveau te verkopen aan klanten.

Zoals al toegelicht in het advies van 21 juli (**Bijlage 2**) kan en zal een PDPA pas worden uitgevoerd zodra is aangetoond dat een geldige verwerkingsgrondslag bestaat voor de beoogde verwerking van persoonsgegevens met de aan te schaffen tool. Nu wij geen rechtsgrondslag voor de verwerking zien, kunnen wij vanuit het ECP dan ook geen verdere ondersteuning bieden bij het aanschaffen van de tool.

24 november 2025

Definitief Memo rechtmatige grondslag voor de gegevensverwerkingen met de crisis media monitoring en analyse tool?

Met vriendelijke groet,

5.1.2.e

Senior Adviseur Privacy, Expertisecentrum Privacy

Bijlage(n)

Bijlage 1

03042025 Memo
rechtmatige verwerkir

Bijlage 2

21072025 (Vervolg)
Memo rechtmatige ve

Bijlage 3

RE_Samenvatting
verwerkingsdoeleinde

RE_Samenvatting
verwerkingsdoeleinde

Bijlage 4

def2025.08.21 Sociale
mediamonitoring verv

Bijlage 5

AVG en
media-monitoring - g

Bijlage 6

Aanvulling privacy
statement defensie.dc

24 november 2025

Definitief Memo rechtmatige grondslag voor de gegevensverwerkingen met de crisis media monitoring en analyse tool?

